

Sborník her - programy nácviku

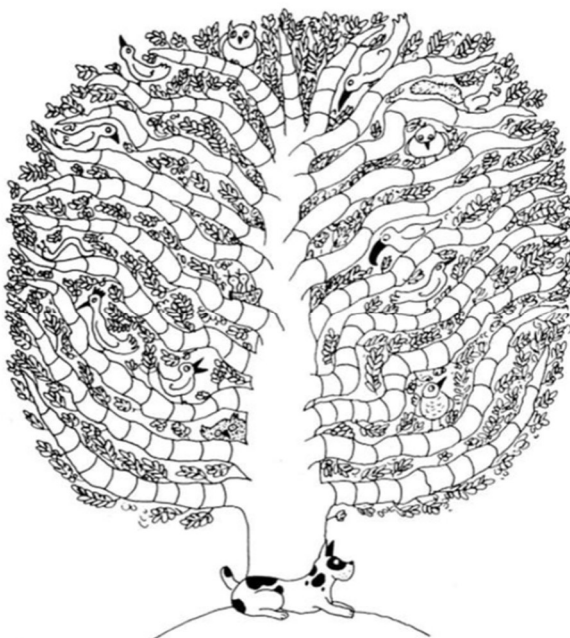
- Vážení rodiče, nástup dětí do 1. třídy je pro celou rodinu velká událost, abychom dětem tento velký krok co nejvíce usnadnili, zpracovala jsem pro Vás a Vaše děti manuál (dle knihy B. Sindelarové Předcházíme poruchám učení) – sborník her, které můžete se svými dětmi hrát kdykoli během dne.
- Všechny programy mají tři stupně. V prvním stupni jsou popsána nejjednodušší cvičení a jejich obtížnost se postupně zvyšuje.
- K dalšímu stupni můžeme přejít teprve poté, když jsme si jisti, že dítě zvládá bezpečně předchozí stupeň.

Dílčí funkce si můžeme představit, jako základní stavební kameny pro rozvoj schopností číst, psát a počítat. Autorka diagnostiky dílčích funkcí přirovnává vývoj dítěte ke stromu. Dílčí funkce zde představují větve. Pokud některá hlavní větev roste chybně, ovlivní to celou korunu stromu.

Pravidla nácviku:

1. Cvičení musí mít formu hry, učíme se hrou. Dítě nemůže nabýt dojmu, že je to jeho povinnost, že musí. Nesmí cítit tlak.
2. Při nácviku musíme mít velkou trpělivost. Povzbuzujte dítě, snažte se, aby dítě stále pociťovalo radost.
3. Cvičte pravidelně, ale ne dlouho. Lépe každý den třeba jen pět minut než hodinu jednou za týden.
4. Pokud je dítě unavené (odmítá spolupracovat, je nepozorné) raději procvičování ukončete a zkuste pokračovat třeba na druhý den.
5. Nezapomeňte, že rozvíjení vzbuzuje radost přetěžování mrzutost.

Hlavně s radostí!

1) Cvičení rozvíjející zrakové vnímání

1. Stupeň

Co vidíme z okna? Postavte se s dítětem k oknu a říkejte mu, co vidíte (vidím paní s deštníkem, vidím nákladní auto...) povzbuzujte dítě, aby objekty hledalo s vámi, pak si vyměňte role.

Vidím, co ty nevidíš: určete si nějaký předmět v místnosti a zvolte si určitou vlastnost např. barvu (hnědá židle) vidím, vidím, co ty nevidíš a je to hnědé. Dítě vyhledává všechny hnědé objekty, jakmile jmenuje židli vyhrává.

2. Stupeň

Třídění stavebnicových kostek (dřevěné, lego kostky) můžete třídít dle barvy, tvaru. Důležité je, aby dítě nepřehlédlo žádnou z právě hledaných kostek.

Zakryté předměty vezměte tři nebo více plochých předmětů a položte je přes sebe tak, aby se částečně překrývaly (klíče, hřeben, tužka, vidlička, zrcátko, knížka, pohlednice, kancelářská sponka, kapesníky atp.). Úkolem dítěte je najít všechny předměty, i když jich vidí jen část. Čím více předmětů, tím je úkol těžší.

Labyrint z nití: Vezměte tři různobarevné nitě a položte je na velký arch papíru tak, aby se nitě křížily a tvořily smyčky. Dítě má prstem sledovat každou nit od jejího začátku až k jejímu konci.

3. Stupeň

Skupinové fotografie: ukazujte dítěti fotografie, na nichž je samo dítě ve skupině dalších lidí. Dítě má za úkol se na fotografii najít (nebo najdi babičku, dědečka, kamaráda, sourozence)

Vyhledat karty z pexesa: vyberte deset karet z pexesa dítěti dejte dvojice karet. Vyskládejte svých deset karet na stůl, dítě má za úkol svých deset karet vyskládat co nejrychleji na ty vaše.

Vyhledávání hvězdiček: Nakreslete na papír náhodně nepravidelně několik hvězdiček mezi ně trojúhelníky, křížky atp. dítě má vyhledat a zakroužkovat všechny hvězdičky. Čím více různých tvarů na papíře je, tím je úkol těžší.

2) Cvičení rozvíjející sluchové vnímání

1. Stupeň

Udělej krok, když uslyšíš své jméno: určete si start a cíl. Dítě se postaví na start, začněte jmenovat monotónně různé předměty např.: dům, kamna, hrneček, míč, židle, koláč, Petr, auto, Petr, panenka, oběd... Pokaždé, když dítě uslyší své jméno udělá krok vpřed. Když své jméno přeslechne musí udělat krok zpět.

Obměna udělej krok, když uslyšíš domluvené slovo např.: dům

Moje teta má kočku: pokaždé když dítě uslyší slovo kočka, postaví se. Předříkávejte mu: Moje teta má psa. Moje teta má krávu. Moje teta má kočku. Moje teta má rybičku. Na slovo kočka si musí dítě stoupnout.

2. Stupeň

Předčítání příběhu vyberte si oblíbenou pohádku, povídku a na domluvené slovo dítě musí zaťukat na stůl. Musí zaťukat i když uslyší slovo v podobném tvaru např: včela, včelí, včelky, včelího.

3. Stupeň

Rušení poslechu: U tohoto stupně jde o to, aby se dítě nenechalo rušit okolními zvuky. Potřebujete k tomu zvukovou kulisu (hudba, šelest, lidská řeč, televize-zvuk ne obraz). Předčítejte dítěti opět oblíbený příběh a na smluvené slovo musí zaťukat na stůl, tentokrát jej u poslouchání bude rušit nějaký zvuk.

3) Cvičení rozvíjející přesné vidění

Pro tento program jsou vhodné hry jako obrázkové loto, skládky, puzzle...

1. Stupeň

Najdi dvojče: vyberte jednu ze stavebnicových kostek. Dítě má v hromadě dalších kostek najít stejnou (lego, dřevěné kostky).

Dvojčata z papíru: vystříhejte z papíru různé geometrické tvary (stříhejte dva papíry najednou, vytvoříte tak dvě stejné sady tvarů). Zamíchejte tvary dohromady, vytáhněte vždy jeden. Dítě má najít jeho dvojče.

2. Stupeň

Najdi dvojče 2: Vystříhejte stejně jako v předchozí hře z dvojitého papíru různé tvary, tentokrát tvarově podobné (např. různě velké trojúhelníky).

Rozstříhaný obrázek: Rozstříhejte např. pohlednici na pět dílků. Úkolem dítěte je pohlednici poskládat dohromady. Čím více částí, tím těžší úkol.

3. *Stupeň*

Zkrášluje obrázek: Potřebujete dva stejné obrázky např. vytiskněte dvě tváře a dokresluje vousy, klobouk na hlavu, řetízek, náušnice atp. Úkolem dítěte je obrázek zkrášlit dle vaší předlohy. Nejprve nechejte dítě, aby se na vás v průběhu zkrášlování dívalo, složitější verze hry: dítě vidí až samotné změny na obrázku, které musí najít.

Kde je zloděj?: vezměte kostky ze stavebnice, fazole, knoflíky, párátko, sirky atp.. Tyto předměty uspořádejte do dvou stejných sestav, které se budou lišit jen tím, že v jedné sestavě bude o jeden předmět více. Tento předmět je zloděj, který se tu schoval. Dítě má za úkol odhalit zloděje a zajmout ho, tedy odstranit. Čím více předmětů do hry použijete, tím bude hra složitější.

Kdo je král? Hraje se stejně, jako předchozí hra, tentokrát má dítě chybějící předmět do sestavy doplnit.

Hledej chybu: vyhledávejte rozdíly v podobných obrázcích.

4) Cvičení rozvíjející přesně slyšení

1. *Stupeň*

Oli a Ali: Oli a Ali jsou dva maňásci (můžete si je vyrobit např. z vařeček) vysvětlíte dítěti: „Toto je Oli a toto je Ali. Oba ještě neumí správně mluvit. Oli umí říkat jen slova s „o“ a Ali zase slova s „a“. Oli říká co, moc, dost, okno. Ali říká máma, aha, až...Dítěti předříkávejte slova a ono má rozhodnout kdo ta slova říká Oli nebo Ali. Pokud dítě odpoví správně, odpovídající maňásek radostně opakuje vyslovené slovo. Když odpoví špatně, zavrtí maňásek hlavou a volá opakovaně své jméno. Příklad: OKO dítě zvolá: „Oli“ a Oli nato volá: „oko“. Když řeknete např. KAŠTAN a dítě zvolá: „Oli“, pak Oli zavrtí hlavou a smutně říká: !Oli, Oli, Oli“.

Příklady slov pro Oli: osm, osol, okov, kolo, ohon, tok, odtok, odvod, pod, slon, proto, ponor, pomoc, prkno, nos, kost, most, dost, kdo, slovo, domov, rozvoj, kompot, možnost, zlost, volnost, provoz, postoj....

Příklady slov pro Ali: vak, vrak, sad, had, mák, tah, sál, žák, náš, váš, vata, rána, vana, bába, namazat, jáma, hala, památka, zahrada, pata, řasam karta, dráha, hlava, hra, tak, brada, krab, sám, dám...

Příklady pro Ali i Oli: odraz, obraz, ona, ponorka, lano, maso, laso, oba, slova, volá, opak, noha, doma, ráno, sako, jaro, málo, koza, sova, nota, socha, bota, balón, podkova, pohádka, patro, radost, provaz....

Oli, Ali, Eli: doplňte manáška Eli

Příklady slov pro Eli: nese, vede, dech, jed, les, led, lep, lem, meze, nes, řemen, kmen, čert, steh, dnes, hned, chmel, klec, plech, vesele, sever,

Příklady slov pro Eli Ali: Eva, Ema, bedna, kašpárek, saze, kanec, válec, panenka, sleva, vrabec, selka, tečka, želva, krade, kamera, ramena, čtenář, pecka, kanape, šátek...

Příklady slov pro Eli a Oli: beton, drobek, bolest, dole, hotel, hokej, kolej, koberec, kozel, lovec, konev, sedlo, povel, posed, veeslo, stolek, zvonek...

Oli, Ali, Eli, Uli: Doplňte maňáška Uli

Příklady slov pro Uli: buk, dub, hůl, kůl, sůl, stšůl, nůž, rum, sud, tuk, zub, stup, cukr, pruh, sluch, dluh, vnuk, pudr, pult, vstup...

Příklady slov pro Oli, Uli: sucho, notu, nohu, kozu, kosu, sochu, stopu, dusno, husto, rozruch, osud, původ

Příklady slov pro Ali, Uli: husa, kůra, lupa, nuda, pusa, ruka, kaluž, kůzlata, pumpa, sluha, bruska, půda, hruška, služka, tuňák...

Příklady slov pro Eli, Uli: řeku, větu, ženu, nůše, růže, buben, kuře, ruce, kupec, nudle, vůle, chůze...

Oli, Ali, Eli, Uli a Ili: doplňte maňáška Ili

Příklady slov pro Ili: cíp, cín, byt, cíl, díl, lid, hnis, mlýn, příliv, cihly, kytky, šipky, zimník, rybíz, hmyz, stín, bitvy, silný, svítí, listiny, knír, rýč, sních, křídly, mlýny...

Příklady slov pro Oli a Ili: ticho, pivo, žito, kočí, loni, nosí, vodí, bořit, komín, podíl, pobyt, pilot, pohyb, pokyn, popis, potíže, povyk, rizoto, číslo, topinky, pohovky, chodník, líčko, zřídlo, chodidlo...

Příklady slov pro Ali, Ili: hází, malý, paní, pálí, nadání, šachy, zima, záliv, lyžař, výtah, nářadí, balík, hlína, klády, mlynář, třída, paštika, zvířata, svačina, příkaz, klavír...

Příklady slov pro Eli a Ili: celý, rýže, peří, límec. Šípek, žizeň, řízek, bledý, bledý, čtení, hledí, šije, mezery, výčep, zvíře, délky, včelín, výkres, zítřek, žebřík, zvěřinec, hřebík, brýle, plíce, přepych, smetí...

Příklady slov pro Uli a Ili: rýhu, sílu, pýchu, husy, kůry, lupy, nuly, pusy, rudy, tuny, žuly, lupič, nutit, kusy, suchý, šumí, struny...

- Tato hra bude pro vaše dítě hodně náročná, nehrajte s více jak třemi maňásky, teprve, jak zvládá dítě hru se třemi připojte čtvrtého a pak pátého.

2. **Stupeň**

Kašpárek se učí mluvit: vezměte si nějakého maňáška, se kterým budete hrát dítěti divadlo. „Podívej, budu teď učit kašpárka správně mluvit. Vždycky mu řeknu nějaké slovo a on je má po mně správně opakovat. Pozorně ho poslouchej. Když to slovo řekne správně, zavoláš: Správně, kašpárku! Když to splete, řekneš: Špatně, kašpárku!“

Pak předříkávejte dítěti níže uvedené dvojice slov. První slovo je to, co říkáte vy, to druhé říká kašpárek jiným hlasem. Pokud dítě odpoví špatně, zkuste slova zopakovat.

Dvojice slov: les-les, ruka-ruda, pila-piha, půl-půl, núž-muž, sako-sako, řepa-řepa, kosí-kočí, cíp-cíp, pyl-tyl, (další dvojice svou jsou na vaší fantazii).

3. *Stupeň*

Kašpárek se učí nesmyslná slova: hra se kraje stejně jako předchozí hra, předkládáme však dítěti nesmyslné slabiky. „Teď se bude kašpárek učit nesmyslná slova. Pokud slovo zopakuje správně, zavoláš: Správně, kašpárku! Když to splete, řekneš: Špatně, kašpárku!“
Dvojice slabik: nuf-muf, vap-vap, hep-hep, kif-gif, tal-zal, lom-lom...

5) Cvičení rozvíjející zapamatování viděného

1. *Stupeň*

Vyhledej stavebnicové kostky: vyberte ze stavebnice jednu kostku (přesvědčte se, že mezi zbylými kostkami je ještě alespoň jedna stejná kostka). Ukažte dítěti kostku a řekněte mu, aby si kostku zapamatovalo, pak ji schovejte za záda a dítě má najít stejnou mezi ostatními kostkami. Pak si dítě správnost zkontroluje samo. Rozšiřujte cvičení až na pět kostek, které bude dítě hledat najednou.

Hra se sirkami: ze tří sirek sestavte sestavu, kterou si má dítě zapamatovat a pak zopakovat s další sadou sirek. Postupně zvyšujte počet sirek až na pět.

2. *Stupeň*

Zapamatuj si obrázky: ze hry pexeso si vezměte deset dvojic rozdělte je na dvě stejné hromádky. V každé hromádce bude jeden obrázek z dvojice. Vyberte jeden obrázek z jedné hromádky, který ukážete dítěti, aby si ho dobře mohlo dobře prohlédnout. Pak obrázek odložte stranou. Před dítě rozložte všechny obrázky druhé hromádky. Dítě má vyhledat obrázek, který jste mu ukázali.

Když se to podaří zkuste totéž se dvěma, později se třemi obrázky současně. Jakmile je dítě schopno si zapamatovat tři obrázky, vyberte dvacet dvojic obrázků a dítěti ukažte nejdříve čtyři a později pět obrázků současně.

Zapamatuj si karty: stejná hra jako v minulém cvičení, tentokrát s kartami, které jsou na zapamatování obtížnější než obrázky z pexesa. Začněte jednou kartou postupujte ke čtyřem.

3. *Stupeň*

Pexeso: klasická hra pexeso, musíte prohrát minimálně stejně často jako dítě, ale není dobré prohrát vždycky.

Pexeso z tvarů: vytvořte si své pexeso, tvary se pamatují obtížněji než obrázky.

6) Cvičení rozvíjející zapamatování slyšeného

1. Stupeň

Všímání si určených slov mezi ostatními slovy: řekněte dítěti tři slova např: dům, strom, řeka. Dítě si má slova zapamatovat. Nyní říkejte dítěti dvanáct slov, mezi kterými jsou i tři slova, která si mělo dítě zapamatovat. Po každém vysloveném slovu má dítě říci, zda patří mezi ta tři vybraná. Např: jablko, zvony, strom, záclona, dům, deštník, škola, řeka, dveře, okno, nádraží....

Rozšiřte hru na čtyři slova, které má dítě rozpoznat ze šestnácti slov a nakonec pět slov mezi dvaceti vyslovenými.

2. Stupeň

Balím si batoh: v této hře si musí každý hráč pamatovat řadu slov, která je stále delší. Na začátku řekněte: Balím si batoh a dám si do něj jablko. Nyní je na řadě dítě. Musí zopakovat vaši větu a prodlouží ji dalším slovem: Balím si batoh a dám si do něj jablko chléb s máslem... a tak pokračujeme dál s dalšími slovy. Lze hrát ve větší skupině. **Obměny:** na výletě jsem viděl.... Maminka šla do obchodu a koupila Na svoji oslavu si pozvu:

3. Stupeň

Vymýšlíme povídku: Hra podobná předchozí, ale je obtížnější. Tentokrát vymýšlíme povídku. Začneme např. větou: „Medvěd jde lesem.“ Dítě pokračuje: „Medvěd jde lesem. Tu potká sněhuláka.“ Vy pokračujete: „Medvěd jde lesem, Tu potká sněhuláka. Sněhulák nese sluněčnick.“...

Paměť pro slyšené můžete procvičovat i tím, že se s dítětem učíte básničky, písničky, říkanky atp.

7) Cvičení rozvíjející spojování zrakových, sluchových a pohybových vjemů

1. Stupeň

Písň, kde se slova nahrazují pohybem – Jistě znáte ze svého dětství písň, ve kterých se některá slova nezpívají, ale předvádějí pohybem. Při každém přezpívání písň se jedno další slovo nahrazuje gestem. Tyto písň nacvičují spojení mezi slovem a pohybem.

2. Stupeň

Tajná řeč – Cvičte s dítětem „tajnou řeč“, při které určitá slova budete nahrazovat pohybem. Například: rukama otáčet pomyslným volantem znamená: auto, ruce zvednout do výše znamená: strom, ruku vést k ústům a naznačit pohyb, jako bychom ukusovali chleba: chleba. Začněte se třemi slovy a rozšiřte tajnou řeč postupně na pět slov. Povídejte

si s dítětem tajnou řečí tak, že jednou řeknete slovo a dítě provede pohyb, jindy provedte pohyb a dítě řekne slovo.

Ještě tajnější řeč: nahradte slova gesty. Např. zatáháte-li sami sebe za ucho znamená to lampa, opět začnete se třemi slovy a postupně přidávejte.

3. *Stupeň*

Tajné obrázkové písmo: Tak, jako jste v minulých cvičeních nahrazovali slova pohybem, nahradte nyní slova obrázkem.

Kroužek: míč, čtverec:dům, trojúhelník:klobouk atp.

Nakreslete tyto tvary na kartičky a pak bude dítě obrázky z karet „číst“. Případně řekněte slovo „klobouk“ a dítě ukáže na trojúhelník. Začněte třemi slovy a postupně přidávejte.

Ještě tajnější obrázkové písmo: nakreslete tvary, které nemají žádný vztah k významu slova. Např: smyčky znamenají: pes, obdélník: kočka atp.

8) Cvičení rozvíjející pochopení a osvojení principu posloupnosti

1. *Stupeň*

Navlékání korálků: ukažte dítěti vzor (jeden červený, žlutý, zelený) dítě má v daném vzoru pokračovat. Později vymýšlejte komplikovanější vzory (červený, modrý, zelený, modrý, modrý atd) až do počtu sedmi korálků ve vzoru.

Zavazování tkaničky: I při zavazování tkaničky je potřeba dodržovat jistou posloupnost jednotlivých kroků. Buďte trpěliví.

2. *Stupeň*

Splnit pokyny: dějte dítěti několik pokynů, které má postupně splnit např: polož míč na židli, potom otevři dveře, pak poskoč na jedné noze a přijď ke mně“. Můžete vytvořit jakýkoli řetěz pokynů a tím vytvořit hru se startem a cílem (až sedm pokynů).

Taneční kroky: vymyslete pro dítě jednoduché taneční kroky, které si má zapamatovat (např: pět kroků dopředu, jeden zpátky, úkrok stranou). Tancujte společně. Nejvýše do sedmi kroků.

3. *Stupeň*

Tleskání v rytmu: předtleskávejte dítěti nejprve jednoduché později složitější rytmy. Dítě se má pokusit nejprve tleskat s vámi současně, později samo dané rytmy opakovat.

Uspořádej obrázkové seriály: vystříhejte obrázkové příběhy z dětských časopisů. Dítě se má pokusit znovu příběh z obrázků sestavit.

9) Cvičení rozvíjející koordinaci pohybů úst při mluvení

Abychom zřetelně vyslovovali jednotlivá slova, musíme dobře ovládat jazyk, čelisti a rty. Tuto dovednost máme nyní nacvičit. V této oblasti se nevyskytují tři stupně obtížnosti.

Foukání do vaty: z vaty utvořte malý míček a posad'te se s dítětem proti sobě ke stolu. Posílejte si míček foukáním.

Střílení do branky: postavte si před sebou a před dítětem každý svou branku ze stavebnicových kostek. Zkoušejte střídavě se foukáním strefovat míčkem z vaty do branky protihráče.

Slalom: Ze stavebnicových kostek si postavte slalom nebo dráhu. Pak musí každý, pokud možno rychle, foukáním projet míčkem z vaty všechny branky nebo připravenou dráhu.

Jazyk v klícce: vezměte si zrcadlo a držte ho tak, abyste v něm viděli svá ústa i ústa dítěte. Pak předvádějte dítěti pohyby úst a jazyka a dítě se má pokusit pohyby po vás zopakovat.

10) Cvičení rozvíjející koordinaci ruky a oka

1. Stupeň

Bitva: vezměte si velký papír a dvě pastelky (voskovky) jednu pro vás druhou pro dítě. Uprostřed papíru udělejte napříč čáru. Na své polovině nakreslete svou pastelkou nepravidelně deset bodů. Dítě kreslí na své polovině podobně taky deset bodů. Teď začne vlastní hra: střídavě rychlým tahem pastelky zkouší každý hráč ze svého bodu zasáhnout bod spoluhráče. Ze zasaženého bodu již nemůžeme střílet. Kdo první zasáhne všechny body spoluhráče, zvítězil.

Házání míče na cíl: na podlahu položte kostku ze stavebnice. Zkoušejte se střídavě s dítětem strefovat do kostky míčem. Hra bude obtížnější, když postavíte z kostek bránu, kterou má dítě míč prostřelit.

2. Stupeň

Automobilový závod: nakreslete na list papíru dvěma čarami, ve vzdálenosti asi tři centimetrů od sebe, dráhu. Dítě dostane tužku, aby projelo uprostřed této dráhy. Úlohu ztížíte, jestliže nakreslíte dráhu užší. Obtížnější úkol bude i tehdy, když bude muset auto na dráze zatáčet nebo se různě kroutit. Začněte cvičení nejdříve s širokou dráhou postupně ji zužujte. Auto nesmí nabourat do krajnice.

Slalom: naznačte na arch papíru jednotlivými body trať slalomu. Dítě má tužkou projíždět mezi body tak, že se jich nesmí dotknout.

3. Stupeň

Rozmotej nitě: různobarevnými pastelkami vytvořte na listu papíru nejprve jednoduchou síť vzájemně překřížených čar. Na konci každé čáry nakreslete buď tvar nebo panáčka, kterého pojmenujete. Dítě má začít na druhém konci čáry a sledovat ji až do jejího konce. Tím zjistí, která čára, ke kterému panáčkovi vede.

Dbejte na to, aby dítě sledovalo čáry ve směru písma tedy zleva doprava – tím si zvyká na čtení a psaní, které jej ve škole čeká.

11) Cvičení rozvíjející vnímání vlastního těla a prostoru

1. Stupeň

Hra na vnímání dotyku: dítě zavře oči nebo mu je zavažte. Dotkněte se ho zcela lehce na nějakém místě těla a ruku hned odtáhněte. Dítě se má dotknout přesně onoho místa.

Poznej předměty hmatem. Větší pytlík naplňte různými malými předměty (hřeben, klíč, kartáč, tužka, lžice...) dítě má se zavřenýma očima strčit ruku do sáčku a hmatem poznat jednotlivé předměty, pokud se mu to nepodaří jednou rukou, vloží do pytlíku i druhou ruku. Pojmenovaný předmět vytáhne z pytlíku.

2. Stupeň

Hra na sochy: společně se s dítětem točte v kruhu. Náhle se zastavte a zaujměte nějaký postoj, dítě má za úkol váš postoj napodobit.

3. Stupeň

Labyrint: Ze starých novin, které rozeberete na jednotlivé listy, vytvořte v místnosti labyrint chodeb. Postavte se s dítětem na start, oba máte pravé předloktí ovázané stužkou. Dítě vás má provést labyrintem pomocí slovních příkazů např: jeden krok doleva, jeden dopředu, zpět. Pokud se dítě splete provedte pokyn a když stoupnete mimo dráhu zvolte „voda“.